



### Van de voorzitter

Dit zijn de dagen waarop je hoopt, dat de laatste sneeuw nu wel gevallen is en er enthousiast naar het voorjaar kan worden toegeleefd. Denkend aan Kasteel Amerongen betekent dit het verlangen naar een interessant en succesvol nieuw seizoen. Op 1 april opent het kasteel met overtuiging de poorten. De Bentinckcollectie is terug. Voor velen betekent dit een hernieuwde kennismaking na vele jaren van restaureren en improviseren, waarin de kostbare stukken veilig waren opgeslagen en dus onzichtbaar waren voor het publiek. Nieuwe generaties vrienden en andere bezoekers komen voor het eerst in contact met de huiscollectie, die op indringende en pakkende wijze een periode uit onze geschiedenis vertelt. Achter veel van de geëxposeerde meubelen, schilderijen, muziekinstrumenten, boeken en andere kunstschaten gaan verhalen schuil, boeiende verhalen die U desgewenst krijgt opgedist door ons geweldige team van rondleiders. Veel ervaren en zeer deskundige rondleiders, maar ook een groot aantal nieuwe gezichten, die in de afgelopen periode druk doende zijn geweest om het "vak" te leren.

Het nieuwe seizoen zal ook een volwassen aanbod van muzikale evenementen brengen, gevarieerd, maar altijd van goede kwaliteit. Van een sfeervol jazzconcert (Jazz@Castle) tot concerten door de Academisten van het Koninklijk Concertgebouw Orkest. Alles over ons muzikale aanbod in het jaar 2013 vindt U elders in dit bulletin. Wat velen zullen waarderen is, dat in de periode van voorjaar en zomer de concerten als regel in de bovengalerij van het kasteel worden gegeven. Dat roept voor een groot aantal mensen nostalgische gevoelens op, herinneringen aan pianorecitals door Rian de Waal bijvoorbeeld, maar daarnaast nog zoveel meer. Wij streven ernaar de Kasteelmuziek weer een vaste plaats te geven in het culturele aanbod van Amerongen. Voor de Amerongers én voor velen tot in de wijde omtrek. Het zal de moeite waard zijn!

Het vijfkoppige bestuur van SVKA werkt daarnaast aan diverse projecten, zoals de hernieuwde uitgave van het boekje over Kasteel Amerongen. Wij zullen weer een actief aandeel hebben in de Open Monumentendagen en bereiden ons voor op de Vriendendag 2013, tevens de viering van ons dertigjarig bestaan. Wij denken eraan wat meer mensen bij al deze voorbereidingen en organisatie te betrekken, want in deze tijden met een sober

financieel perspectief is de inzet van vrijwilligers een onmisbaar element.

Tot slot is nog vermeldenswaard dat op 9 februari jl. in kleine kring afscheid is genomen van Theo Bremer en Henk van der Veen, tot voor kort voorzitter en penningmeester van de Stichting Kasteel Amerongen (SKA). Dat gebeurde tijdens een huiselijk etentje met de bestuursleden van de SKA en enkele trouwe medewerkers uit de bestuursperiode van beide heren. Zoals gebruikelijk werd hen dit afscheid en tevens een passend geschenk aangeboden door de collega-bestuursleden. Tot hun aangename verrassing reikte onze erevoorzitter Willem van Ommeren aan beide heren de bronzen erepenning van de Vrienden van Kasteel Amerongen uit, waarmee zij tot 'Kastelein' van Kasteel Amerongen werden benoemd. Met Joop Janssen en Kees Beuving als hun opvolgers gaan we vol vertrouwen de uitdagingen van 2013 en volgende jaren tegemoet.

Hans Herremans

#### Informatie Kasteel Amerongen

Openingstijden van 1 april tot 1 november:

donderdag t/m zondag van 11.00 – 17.00 uur

Rondleidingen op elk heel uur

Tuinlezingen: ieder 1<sup>e</sup> zaterdag in de maand

Vanaf 13 april: expositie in het souterrain

### De Spiegels uit de Grote Zaal schitteren door afwezigheid

Zoals in het vorige Bulletin (december 2012) vermeld stond, is de Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen op zoek naar een nieuw project om de restauratie c.q. conservering van een onderdeel van de collectie mogelijk te maken. Ons oog is daarbij gevallen op de spiegels uit de grote zaal, die momenteel schitteren door afwezigheid. Wat daar allemaal bij komt kijken leest u in het volgende artikel van de conservator Lodewijk Gerritsen.

Secretariaat: mw. Marja Kool-Westerhuis  
Vriendenadministratie: svka-admin@planet.nl  
Redactie: mw. drs. K. Moolenburgh-Fels

[www.kasteelamerongen.nl/vrienden](http://www.kasteelamerongen.nl/vrienden)

[secretariaatvrienden@kasteel-amerongen.nl](mailto:secretariaatvrienden@kasteel-amerongen.nl)

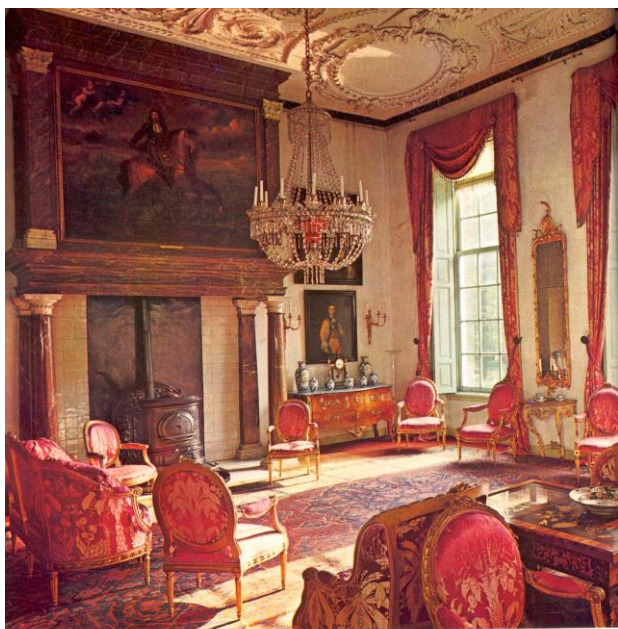
Eindredactie/vormgeving bulletin: prof.dr. R.M. Heethaar

reacties: [redactie@kasteelamerongen.nl](mailto:redactie@kasteelamerongen.nl)

## Penant spiegels

Drs. L. Gerretsen

De portretten van stadhouder Willem IV en zijn vrouw Anna van Hannover hangen op dit moment opvallend hoog tussen de ramen van de Grote Zaal, hoger dan voorheen het geval was. Dit heeft niets te maken met een nieuwe visie op de stadhouder en zijn vrouw. Dat zij zo hoog hangen is eenvoudig een gevolg van het feit dat de drie hoge spiegels nog niet op hun plaats zijn teruggekeerd. Het betreft twee vrijwel identieke 'Lodewijk XV' spiegels met prachtig bewerkte 'kuiven' en een neoclassicistische spiegel die een fraaie 'strik' kent. De drie beeldbepalende spiegels wachten op hun restauratie. Vandaar.



De Grote Zaal, toen nog met spiegels

Deze hoge spiegels, ook wel 'penant' spiegels genoemd, behoorden doorgaans tot de vaste decoratie van ontvangstruimten. Zij kregen een plaats in de schouw of werden, zoals in de Grote Zaal van Kasteel Amerongen het geval is, tussen de ramen geplaatst. Om de weerkaatsing van het licht optimaal te benutten werd de bovenkant van de spiegels iets gekanteld. Dag- of kaarslicht werd op deze wijze verstrooid. Onder de spiegels in de Grote Zaal stonden in het begin van de twintigste eeuw dubbele kandelaars op de consoletafels. Samen met de twee kroonluchters lieten zij 's avonds een zee van zacht licht stralen over de gasten.

### Kwikzilveren spiegels

Als veel andere voorwerpen uit de collectie zijn ook de spiegels in de loop van de tijd aangepast. Delen zijn hersteld, bijgewerkt of vervangen. Oorspronkelijk sprak men van kwikzilveren spiegels. De reflecterende laag van het spiegelglas was namelijk samengesteld uit kwik en tin. Vanaf de zestiende eeuw tot aan het midden van negentiende eeuw werden spiegels op deze wijze vervaardigd.

Deze wijze van fabriceren was een zeer tijdrovende en niet ongevaarlijke bezigheid omdat bij het prepareren van het spiegelglas uiterst giftige kwikdampen vrijkwamen. In het midden van de negentiende eeuw werd een nieuw procedé ontwikkeld, de zogenaamde zilverspiegel, waarbij zilverpapierfolie tegen de achterkant van het glas bevestigd werd.

### Restauratievoorstel

Renée Velsink, restaurateur van lijsten, is gevraagd om de staat van de spiegels in kaart te brengen. De uitkomst was niet geruststellend. De conditie van de spiegels en hun omliggende omgeving is ronduit slecht te noemen. Het hout is aangetast door houtworm wat de draagkracht van de lijsten aanzienlijk heeft verzwakt. De zilverlaag achter het spiegelglas is door vocht gaan bladderen en de opkrullende bladders zijn door oxidatie zwart uitgeslagen.



Detail van een van de spiegels

Het spiegelglas is door de restaurateur voorzichtig uit de lijsten gehaald en samen met de houten lijsten getransporteerd naar haar atelier in Gouda. Op korte termijn zal in overleg met de restaurateur een plan worden opgesteld.

Het is zeer verheugend dat de Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen aangeboden heeft mee te werken bij het zoeken naar sponsors voor het herstel van deze drie prachtige spiegels. Hopelijk zal het drietal binnen niet al te lange tijd de Grote Zaal weer doen baden in een feeëriek schijnsel.

## A diplomatic way of life

Drs. L. Gerretsen

Expositie Kasteel Amerongen 13 april – 28 oktober 2013

In het kader van de herdenking van de Vrede van Utrecht (1713) wordt in het souterrain van Kasteel Amerongen een expositie ingericht die een gevarieerd beeld geeft van het dagelijks leven van een diplomatengezin in de complexe jaren van de Europese betrekkingen in de tweede helft van de 17<sup>e</sup> eeuw. De expositie geeft een beeld van Godard Adriaan van Reede in een internationale diplomatieke wereld en de huiselijke wereld van zijn echtgenote Margaretha Turnor. Aan de hand van collectiestukken, archief- en filmmateriaal en een video-installatie van het kunstenaarspaar Saskia Boddeke en Peter Greenaway wordt het verhaal over dit bijzondere echtpaar verteld.

### Utrecht, centrum van Europese diplomatie

Dit jaar wordt de Vrede van Utrecht herdacht die in 1713 een einde maakte aan een langdurige Europese oorlog, ook wel de Spaanse Successieoorlog genoemd. In dit conflict nam het Frankrijk van Lodewijk XIV het op tegen een grote Europese coalitie onder leiding van Willem III, prins van Oranje. Utrecht was anderhalf jaar lang het zenuwcentrum van Europese diplomatie. Dankzij de geslepen diplomaten die wel 'veldheren zonder legers' werden genoemd kwam er een einde aan deze uitputtende oorlog. Diplomaten, doorkneed in het spannen van valstrikken en het opzetten van intriges, wisten met hun geraffineerd woordenspel de verschillende doorgaans tegenstrijdige belangen van hun vorsten onder één noemer te brengen om tot vrede te komen.

### Zonnekoning als supermacht

De vrede die in Utrecht werd gesloten besliste de vraag of Europa kon leven met het bestaan van een supermacht. Lodewijk XIV beantwoordde die vraag met een volmondig 'ja', aangezien hij die rol graag wilde vervullen. Willem III antwoordde ontkennend. Zijn eerste indringende kennismaking met de machtsdroom van de Zonnekoning was in het Rampjaar 1672, toen Nederland 'redeloos, reddeloos, radeloos' was. Dankzij de waterlinie en dankzij de diplomatie wist hij de Nederlandse Republiek voor de ondergang te behoeden. Godard Adriaan van Reede, Heer van Amerongen, heeft aan de basis gestaan van de brede coalitie waar Willem III gedurende zijn hardnekkige strijd tegen zijn rivaal telkens op terugviel.

### Willem III op zoek naar bondgenoten

In het Rampjaar was Van Reede op eigen voorstel afgereisd naar Brandenburg, om daar de keurvorst tot militaire hulp te overreden, waarna ook de keizer van het Duitse Rijk meedeed. De deelname van het Duitse Rijk, en de keizer, is voor Willem en het verloop van de hele oorlog van doorslaggevende betekenis geweest. Dat de Spaanse Successieoorlog wel 'de eerste echte wereldoorlog' wordt genoemd, laat zich vertalen in het feit dat Willem een beroep deed op zijn bondgenoten uit heel

Europa. Kasteel Amerongen levert in dit opzicht een interessante bijdrage aan de herdenking van de Vrede van Utrecht omdat het bewoond werd door één van de architecten van de buitenlandse politiek die onder Willem III gestalte kreeg.

### Godard Adriaan van Reede, diplomaat bij uitstek

Godard Adriaan van Reede, Heer van Amerongen, was een uitmuntend diplomaat, hij was de 'Duitslandspecialist' van de toenmalige Republiek. Als ambassadeur voor de Staten-Generaal had hij aan tal van hoven verbleven. Hij zette informatienetwerken op, waarin schrijvers hem van Frankfurt tot Kopenhagen met hun handgeschreven nieuwsbrieven op de hoogte hielden van de laatste ontwikkelingen. Hij liet kranten opsturen door zijn vrouw, Margaretha Turnor, die op kasteel Amerongen de honneurs waarnam. Amerongen is een prachtige ingang in de internationale politiek van de tweede helft van de zeventiende eeuw, waarin de Nederlandse Republiek aan het einde van haar Gouden Eeuw blinkt. Alleen al het feit dat alle belangrijke verdragen in de Republiek werden gesloten (de Vrede van Nijmegen in 1678; de Vrede van Rijswijk in 1697, de Vrede van Utrecht in 1713) zegt iets over de centrale plaats die het land toen in de diplomatie innam.



Godard Adriaan van Reede (1621-1691), door J. Ovens, ca 1659



Margaretha Turnor (1613-1700), toegeschreven aan J. Ovens

### Margaretha Turner, spil van het diplomatengezin

De Heer van Amerongen is te zien als een afspiegeling van de rol die Nederland toen speelde. Zijn familie betaalde daarvoor wel een hoge tol. Margaretha zag zich door de veelvuldige en langdurige afwezigheid van Godard genoodzaakt de rol van 'kasteelheer' te vervullen. Zij bestierde het kasteel en zijn landgoederen, waakte over de positie van haar man in het Sticht en hield de politieke verhoudingen in Den Haag scherp in de gaten. In de vele brieven die bewaard zijn gebleven, legde zij verantwoording af aan haar echtgenoot. Zij bevatten een schat aan informatie over het reilen en zeilen van een diplomatengezin in de zeventiende eeuw. Alle reden dus om in het kader van de viering van de Vrede van Utrecht een tentoonstelling te wijden aan dit fenomeen.

## Weer welluidende klanken op Kasteel Amerongen!!

Mw. drs. K. Moolenburgh, mw. F. Jepma

De Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen organiseert dit seizoen een gevarieerd concertprogramma:

**6 april, 20.00 uur** Bach Stress - Carla Hardy (dramaturg) en Jeroen de Groot (viool) brengen met een vorm van muziektheater, waarbij een prachtige vertolking van vioolconcerten van Bach afgewisseld wordt met fragmenten van brieven uit de nalatenschap van de componist, het complexe dagelijks leven van Bach tot uitdrukking. Uit die dramatische fragmenten in een voortdurende wisselwerking met Bach's vioolmuziek ontstaat een veelzijdig beeld van Bach's frustraties en successen.

**25 mei, 20.00 uur** Young Academy, KCO – Voor de 'academisten' van het Koninklijk Concertgebouw Orkest (KCO) wordt de droom van elke jonge musicus - musiceren op het allerhoogste niveau – werkelijkheid. Deze jonge veelbelovende internationale musici krijgen een seizoen lang de kans zich te bewamen als orkestmusicus door mee te spelen en begeleid te worden door het KCO. Met kamermuziek zullen zij in de bovengalerij van Kasteel Amerongen optreden. Het programma zal nog nader bekend gemaakt worden.

**1 juni, 19.00 uur** Kinder-/Familieconcert onder leiding van Stefan Hofkes (piano) in samenwerking met de Taiwanese pianiste You Chiung Lin en het Englefield Ensemble. Zij brengen het beroemde 'carnaval der dieren' van Saint Saens, tot leven. De humoristische gedichten voor elk dier geschreven door de Engelse schrijver Dominique Lopez Real zullen in Nederlandse vertaling worden voorgedragen. Voorafgaand aan dit spektakel zullen de musici het publiek laten kennismaken met hun instrumenten en de 'spelers' van de dieren 'introduceren', dit alles op een humoristische wijze waar iedereen ook nog zelf een beetje aan mee kan doen.... Bijzondere bijkomstigheid is dat de Erardvleugel waarop in Kasteel Amerongen gespeeld wordt waarschijnlijk ook bij Saint Saens thuis stond.

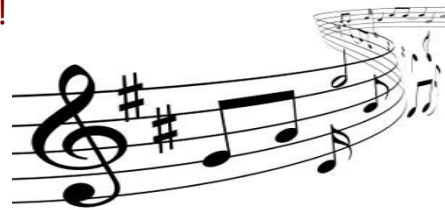
**15 juni, 20.00 uur** mini-Jazz @ Castle. Jazz at the castle is terug op Kasteel Amerongen! Dit keer in concertante vorm, maar niet minder verrassend en uitdagend. Die avond treden op:

### Izaline Calister met het Trio Peter Beets

met

### Porgy & Bess

In dit programma verbindt het trio Peter Beets zich aan de fascinerende vocaliste Izaline Calister. De symbiose van deze muzikale persoonlijkheden is in een succesvolle theatertournee gebleken een zeer vruchtbare te zijn. De geraffineerde harmonieën van het trio Peter Beets worden door Izaline aangevuld met een warme melodische intensiteit.



Aan George Gershwin's meesterwerk Porgy & Bess wordt op unieke wijze invulling gegeven in eigentijdse arrangementen, die door Izaline en Peter samen zijn geschreven.



Izaline Calister,  
foto: P. van Breukelen



Peter Beets,  
foto: G. Driessen

**28 september, 20.00 uur** Young Academy, KCO – na een week van masterklassen, studeren en oefenen in en rond Amerongen treedt een frisse groep 'academisten' voor u op met hun kamermuziek programma. Programma wordt nader bekend gemaakt

**5 oktober, 20.00 uur** Duo Youkali - Vera Kool (harpiste) en Madieke Marjon (mezzosopraan) stellen hun programma samen rond een bijzonder thema. Voor u zullen zij de sterke emoties van liefde en rouw in een programma vol expressieve virtuositeit en lyrisch belcanto ten gehore brengen met werken van Italiaanse componisten, zoals Scarlatti, Pergolesi, Donizetti en Rossini. Na de pauze zullen zij verrassen met de vrolijke klanken van de authentieke Habanera's, een 19<sup>e</sup> eeuwse dans oorspronkelijk uit Cuba afkomstig, maar die ook vele Europese componisten heeft geïnspireerd, zoals Viardot, Weill en Ortiz.

**1 december, 14:30 uur:** Stichting Oude Muziek met: La Reverdie, bestaande uit Claudia Caffagni (luit en zang), Livia Caffagni (vedel, blokfluiten en zang), Elisabetta de Mircovich (zang en ribeca), Doron David Sherwin (zang, cornetto, slagwerk) en Matteo Zenatti (zang en harp).

Locatie: Bovengalerij Kasteel Amerongen,  
(moeilijk toegankelijk voor invaliden  
en mensen die slecht ter been zijn)

Prijs: Vrienden € 17,50, anderen € 20.00  
Familieconcert € 5,00  
Prijzen zijn inclusief consumptie

Kaarten verkrijgbaar via: de kasteelwinkel of

[secretariaatvrienden@kasteel-amerongen.nl](mailto:secretariaatvrienden@kasteel-amerongen.nl)